

Şiiri bırakmak, şiire karşı zaferdir

Süreyya Berfe, 1969'da yayımladığı ilk kitabı 'Gün Ola'dan beri şiirde kendine özgü rengini hep taşıdı. Son kitabı Her Gölge Titrer'i vesile kılarak konuştuğumuz Berfe, yüzü kadar sözünü de sakınan bir şair. Az konuştu ama zaten çok sözün yalansız olmayacağını hepimizden iyi o biliyordu: "Şiirde yalan söyleyemezsiniz. Yalancıysanız bu hemen anlaşılır."

AZRA İNCİ

RÖPORTAJ Avusturyalı şair Hugo von Hofmannsthal, "Derinlik gizlenmelidir. Nereye? Yüze." demisti. Bu söz, şiiri ilk okuyuşta okurunu çarpmayan, derinliğine usul usul inilen, anlamını göze en yakın yere yani yüze saklayan **Süreyya Berfe**'nin şiiri için söylenmiştir sanki. Değilse, "Kanadından tüy düşeceği ni/ ötüştünden anlamıştım" diyen şairin şiirini nasıl anlamlandırmak gerekir? 1969'da yayımladığı ilk kitabı "Gün Ola"dan beri **Süreyya Berfe**'nin dizeleri, edebiyatımızın şiir havzasına dupduru, berak bir su olarak akageldi. Kendine özgü rengini hep taşıdı. Şiirini Türkçenin kimsenin gözünün olmadığı, 'sözden düşmüş' "üvezlerin" göverdiği toprağına ekmesi, onu gözden irak tutmuş olsa da Berfe, sesini daha çok bu sessizliğin içinde demledi. **Süreyya Berfe** ile son kitabı Her Gölge Titrer üzerine konuştuk. Karşımızda yüzü kadar sözünü de sakınan bir şair vardı ama tılsım yine şairin sözlerinde saklıydı: "İnsanın yalan söyleyemeyeceği tek şeyin şiir olduğunu unutmamak gerekir. Şiirde yalan söyleyemezsiniz. Yalancıysanız bu hemen anlaşılır." Evet, az konuştuk ama zaten çok sözün yalansız olmayacağını hepimizden iyi o biliyordu.

Son kitabınız Her Gölge Titrer (YKY) **Süreyya Berfe** şiiri için nasıl bir anlama ve değere karşılık geliyor?

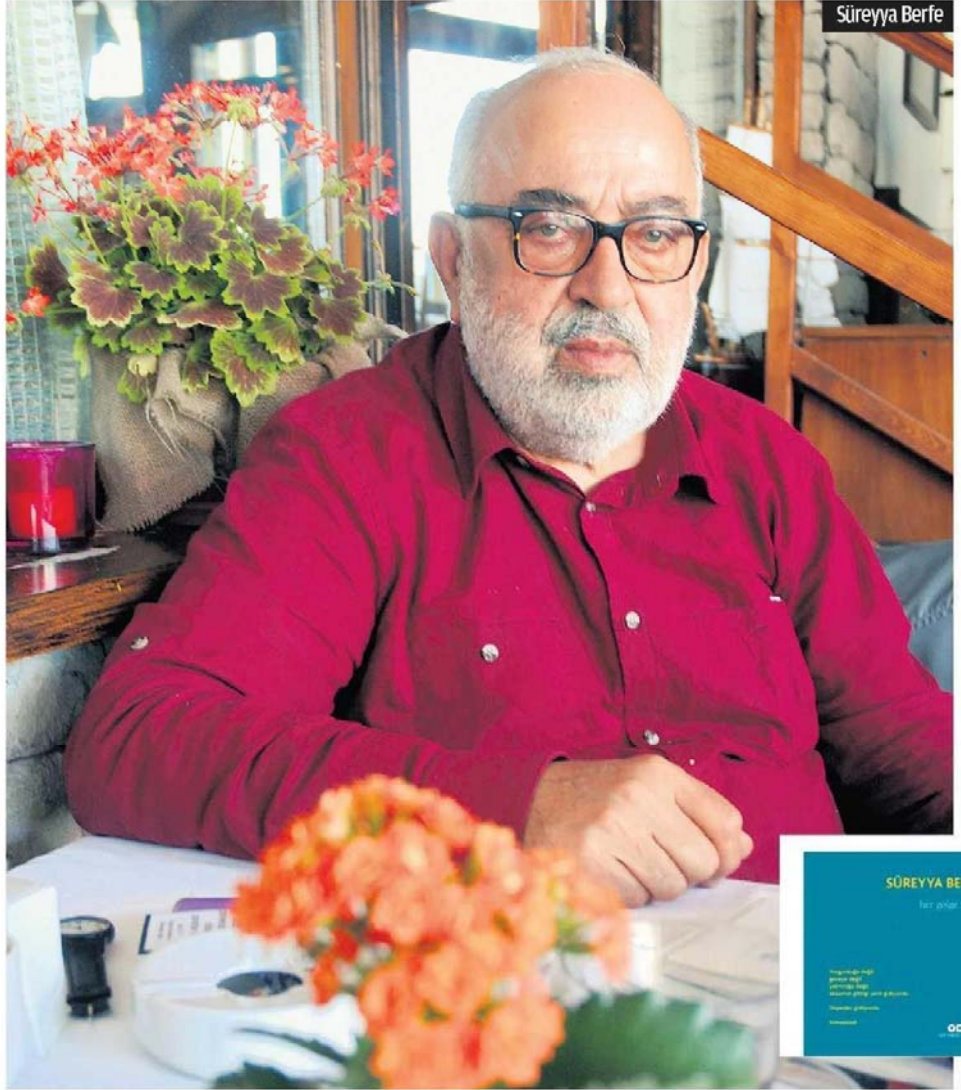
"**Süreyya Berfe** şiiri" diye özel ve özgün bir şiir olamaz. İstesem de, çırpınsam da olamaz. Şiirin tabiatına aykırıdır. Her Gölge Titrer'e anlam ve değer attüğünüz için teşekkür ederim. Nasıl bir anlam ve değer olduğunu ben bilemem.

Cemal Süreya, Mayakovski'den, "Genç şairlerin bitmemiş şiiri azdır" sözünü aktarıktan sonra geçen zamanla birlikte şair için şiir yazmanın giderek zorlaştığını ima ediyor. Elli üç yıla yayılan şiirlerinizi dikkate aldığımızda yaş ile şairin verimi arasında nasıl bir ilişki kuruyorsunuz?

Doğru. İş, zaman geçtikçe zorlaşır. Yaş ile yazma, yazabilme arasındaki ilişkiyi kim kesin olarak bilebilmiş ki ben bileyim! Şu kadarını söyleyebilirim belki: Çalıştığım, daha çok çalıştığım sürece bir şeyler yapabilirsiniz.

Cemal Süreya demişken, "Keşke" şiirini ona adıyorsunuz ve sınırlım şiir, onunla yaşadığınız bir anıya dayanıyor, yanılıyor muyum?

Hayır, yanılmıyorsunuz. Başka konuşmalarda söylemiştim ama anlatayım... Sevgilimden ayrılıyordum. Cemal'le arası iyiydi, birbirlerini seviyorlardı. Bir gün Cemal'le baş başa kaldık, "Nasıl?" diye sordum, anlaşmamıza imkân yok dedim, nasıl olur dedi ve onun sevdiği özelliklerini saymaya başladı. Benim aklıma gelmeyen bazı şeyler... Ben, 'haklısın keşke bunun için sevseydim onu' dedim. Yine saymaya başladı, haklısın dedim, 'keşke bunun için sevseydim onu' deyince Cemal, "Sen aptal mısın, bunlar şiire çıkar!" dedi. Benim aklıma gelmedi, sen çıkaracaksın çıkar dedim. Sat bunu bana dedi. Ne satması, sen kullanacaksın kullan!.. Bir süre sonra bir baktım bunu yazmış. Ama ne kadar da güzel olmuş, aman Tanrım! Dört başı mamur bir şiir... Sen

Süreyya Berfe

Şiire gereken önemin verilmediğini düşünen **Süreyya Berfe**, "Yalnız bizde değil, dünyanın birçok ülkesinde şiir üvey evlat." diyor. FOTOĞRAF: ZAMAN, OMER ORUÇ

de yaz dedi sonra. Ben yazamam, zaten sen en güzelini yazmışsın dedim. Keşke bu günleri görseydi...

Doğa karşısındaki dikkatinize, ilginize bakınca şair olmanın **Süreyya Berfe** için bir varoluş hali olmaktan öte adeta bir ödev olduğunu gözlemliyorum. Katılır mısınız?

Tabiat karşısında ilgiden, dikkatten öte, dil tutulması ve hayranlık var. Tabiat, haklıdır her zaman. Tabiatsız hiçbir şey olmaz. Şair olmanın, şahsen benim için bir azap olduğunu biliyorum. Nihayet biliyorum. Bakmayın siz tabiatı görmezden gelenlere, tabiat karşısında şursuz davrananlara, çok basit bir örnek vereyim, bütün kuşlara kus diyenlere... Tabiat karşısında o kadar dikkatsiz, ilgisiz ki, ben biraz özenli davranınca dikkat çekiyor.

"Alice Munro için / gümüş para bastırılmış Kanada" diyorsunuz ama dizelerinizde daha çok bize yönelmiş acı bir sitem tonunun yankılandığı görülüyor...

Sitemden de öte. Yalnız bizde değil, dünyanın birçok ülkesinde şiir üvey evlat. Laf olsun diye söylemiyorum. Mehmet Akif Ersoy'dan sonra, hükümetin resmi yöneticileri hatıra pulu bastırmıştı ya, onun gibi gümüş para bastırılmışlar Alice Munro için. Bu, Kanada'da şiir önemseniyor ya da önemsenmiyor anlamına gelmez ama bizden daha dikkatli. Bizim halimize bakın... Şairlerimize gösterilen ilgiye, yakınlığa... Cemal mesela, hayattayken kitaplarının bu kadar bastığını, okunduğunu gördü mü? Bu sitem az bile...

Bir söyleşinizde, "Belki şiiri bırakmak bir zaferdir." demistiniz. Her Gölge Titrer'in ilk şiiri "Yazdıkların"ı "Sıcak bitti/Yazmasan da olur" dizeleriyle bitiriyorsunuz. Andığınız dizeleri bir "zafer" olarak mı anlamalıyız?

Belki... Ama şunu belirtmeden geçmemeliyim. Şiiri bırakmak, şiire karşı kazanılmış bir zaferdir.